

Spolufinancováno
Evropskou unií

SPOLEČNOST PRO PODPORU LIDÍ
S MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM
V ČESKÉ REPUBLICĚ, Z. S.

TUDYTAM

Podpora pozitivního chování / PBS

Positive Behaviour Support

Martina Prokopová / Dita Vojířová

27. - 28. 8. 2025

Podpora pozitivního chování pro mladé lidi s chováním
náročným na péči CZ.03.02.02/00/24_066/0004787

Úvod a cíl webináře

- **Zvýšit porozumění specifické formě podpory, odpovědět na dotazy, vzájemně si vyjasnit očekávání a minimalizovat pozdější zklamání**
- Prosíme o zapnuté kamery (pokud je to možné)
- Vypínat mikrofon mimo aktivní dotaz
- Dotazy v průběhu, včetně chatu
- Prezence účastníků (printscreen)
- Prezentaci pošleme + dáme na web
- Nahrávka

Obsah webináře

- O projektu, představení specialistů
- Kritéria pro spolupráci a harmonogram individuální podpory
- Specifika průběhu spolupráce
- Co je PBS: základní principy, východiska
- Model podpory chování (MEAS)
- Dohoda o účasti v projektu
- Výstupy individuální podpory

O projektu

- **Cílová skupina:**
 - věk 12 – 26 let
 - intelektové znevýhodnění a / nebo PAS
 - chování náročné na péči
 - školní docházka / sociální služba / neformální pečující

Chování náročné na péči

"**Kulturně abnormální** chování takové intenzity, četnosti nebo trvání,

že je vážně ohrožena fyzická **bezpečnost** člověka nebo jiných osob kolem něj,

nebo chování, které může vážně **omezit** nebo **zabránit v přístupu** do běžných sociálních zařízení."

Emerson, E. 1995. *Challenging behaviour: analysis and intervention with people with learning difficulties.*

Cambridge: Cambridge University Press

Podpora pozitivního chování pro mladé
náročné na péči CZ.03.02.02/00/24

Podpora pozitivního chování (PBS) pro mladé lidi s chováním náročným na péči v jednotlivých krocích

Podpora pozitivního chování pro mladé lidi s chováním
náročným na péči CZ.03.02.02/00/24_066/0004787

Kritéria pro spolupráci

- **Souhlas zákonného zástupce nebo opatrovníka**
 - Monitorovací list
 - Dohoda o spolupráci
- Dojezdová vzdálenost max. 90 min. / jedna cesta (flexibilita dle konkrétního specialisty)
- Okamžitá kapacita projektového týmu = individuální podpora bude zahajována / ukončována po celou dobu trvání projektu (říjen 2025 – červen 2027)
- Max. 2 lidi z jedné služby (domácnosti) nebo školy
- Individuální schůzky v září 2025 (a později v průběhu projektu)
- Spolupráce v průběhu všech 4 fází

Harmonogram individuální podpory

- 1. Fáze:**
 - v průběhu max. 3 měsíců od zahájení spolupráce
= **realizace funkčního hodnocení a příprava plánu**
- 2. Fáze:**
 - nejpozději do 4 měsíců od zahájení spolupráce
= **setkání nad výstupem**
- 3. Fáze:**
 - nejpozději do 6 měsíců od zahájení spolupráce
= **realizace plánu a možnost konzultace**
- 4. Fáze:**
 - nejpozději 7. měsíc od zahájení spolupráce
= **hodnocení a revize plánu**

Co bude výsledkem podpory

- komplexní analýza zabývající se nejen chováním mladého člověka ale i jeho zdravotním stavem, zájmy, životním příběhem, smyslovým vnímáním, komunikací a prostředím
- **návrh doporučení (plán podpory) vedoucí ke zlepšení kvality života a tím i ke zmírnění projevů náročného chování, včetně jeho aktualizace cca 3 měsíce po zavedení do praxe**
- **podpora a vzdělávání o PBS přístupu** pro rodiče, speciální pedagogy a pracovníky sociálních služeb **vedené týmem projektu i externími odborníky**
- **Spolupráce pouze s jedním specialistou z týmu:**
 - Specialista s týmem konzultuje svůj postup a výstupy (porady, supervize)
 - Metodická doporučení (anonymizované)

Podpora pozitivního chování pro mladé lidi s chováním
náročným na péči CZ.03.02.02/00/24_066/0004787

Přístup PBS požaduje od Vás

1. čas a otevřenost sdílet informace:

- individuální a týmové rozhovory
- hypotézy a jejich ověřování
- pozorování běžných situací
- zápisy o průběhu podpory

2. ochotu podívat se na věci z jiné strany

3. ochotu k organizačním změnám, změnám prostředí, odůvodněným výjimkám „co kdyby to pak chtěli všichni“

4. otevřenost sdílet úspěchy i neúspěchy (odkrýt slabá místa)

5. ochotu spolupracovat s dalšími specialisty (především v oblasti zdraví)

6. kontaktní osoba za poskytovatele (sociální služba / škola)

Podpora pozitivního chování pro mladé lidi s chováním
náročným na péči CZ.03.02.02/00/24_066/0004787

Ochrana osobních údajů

- Veškerá dokumentace o podpořené osobě, včetně záznamů rozhovorů/pozorování bude uložena na zabezpečeném disku, do kterého bude mít přístup jen ten/ta specialista*ka PBS, který*á má na starosti podpořenou osobu. Informace budou zachovány jen po dobu trvání projektu až do jeho kompletního uzavření (kontrola závěrečné zprávy, případně audit projektu).
- Zaměstnanci projektu SPMP ČR a TUDYTAM z. s. jsou povinni zachovávat mlčenlivost, dle smlouvy uzavřené pro účely projektu s výjimkou oznamovací povinnosti v případě páchaní trestného činu. Důvěrné informace jsou: informace o projevech chování náročného na péči, diagnóze, zdravotním stavu, léčbě, podpoře a incidentech v škole /v sociální službě, případně informace o dalších klientech či žácích kolem podpořené osoby.

Podpora pozitivního chování pro mladé lidi s chováním
náročným na péči CZ.03.02.02/00/24_066/0004787

O čem projekt a PBS naopak není

- PBS není terapie klienta a nenabízí "jeho opravu" a zázračná, jednoduchá řešení
- klient nedochází za specialistou na PBS, ale specialista dochází do jeho prostředí (primární příjemce podpory)
- nejedná se o dlouhodobou spolupráci
- nezajistí dostupnost další podpory (sociálních služeb)

Projektový tým

Tým PBS SPMP ČR

Martina Prokopová
PBS specialista

Zdeňka Vlčková
PBS specialista

Martina Bezrouková
PBS specialista

Lída Nepustilová
koordinátorka projektu

Tereza Vrbková
PBS specialista

Tým PBS TUDYTAM

Dita Vojířová
PBS specialista

Jan Paleček
PBS specialista

Podpora pozitivního chování pro mladé lidi s chováním
náročným na péči CZ.03.02.02/00/24_066/0004787

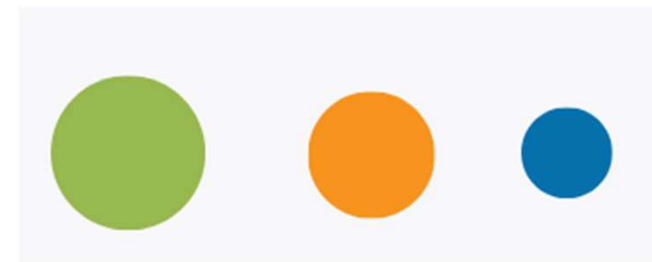
PODPORA POZITIVNÍHO CHOVÁNÍ

Positive Behaviour Support (PBS)

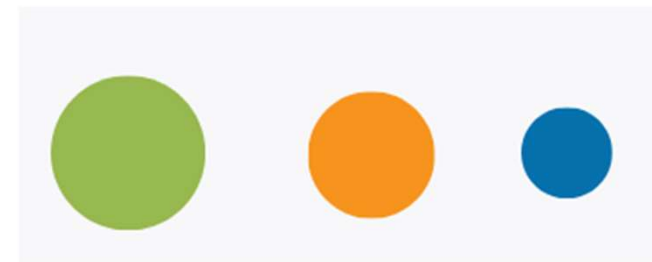
- **přístup**, který se zaměřuje na podporu dětí a dospělých s intelektovým znevýhodněním, autismem a chováním náročným na péči;
- nezaměřuje na samotné náročné chování nebo potřebu „opravit“ daného člověka. Jeho snahou je **porozumět** tomuto chování, navrhnout postupy, jak tomuto chování předcházet a **zvyšovat kvalitu života** člověka;
- PBS staví na myšlence, že je možné snižovat chování náročné na péči, pokud člověka naučíme efektivnějšímu a přijatelnějšímu způsobu, jak komunikovat **své potřeby**;
- PBS do České republiky přinesla organizace Naděje pro děti úplňku, z. s. ve spolupráci s irským odborníkem na PBS Brianem Mc Donaldem, který v ČR vede výcvik v PBS a další semináře v tématech PBS.

Základní principy PBS

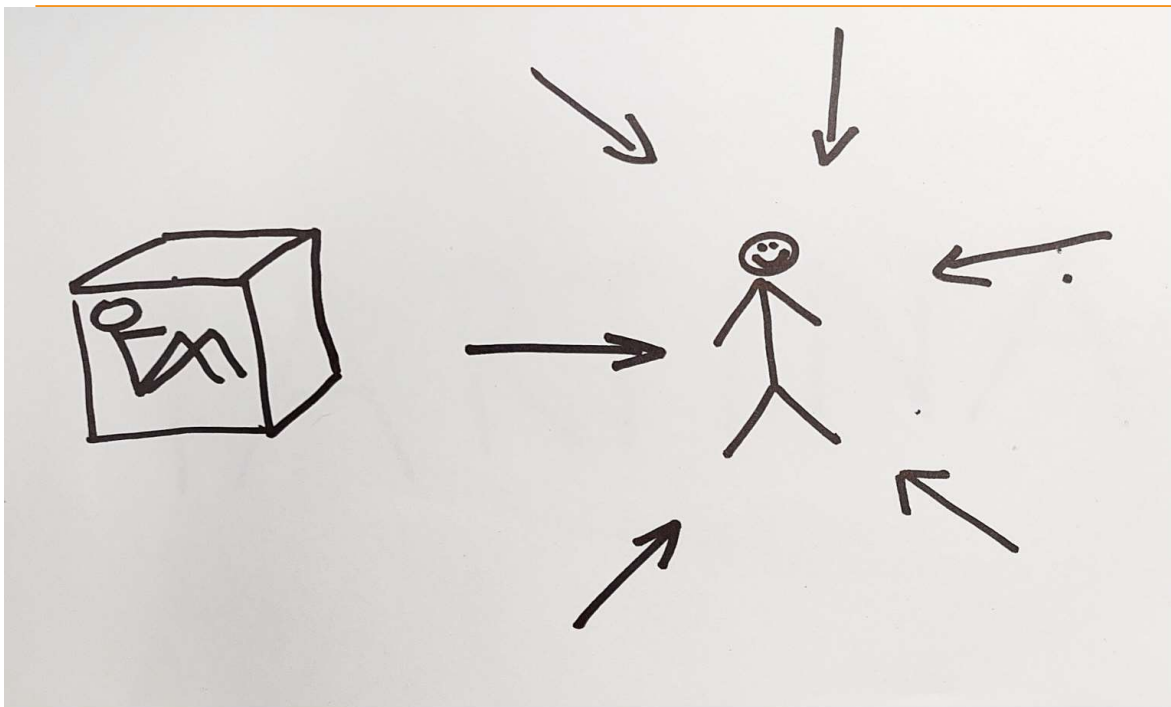
- **respekt k důstojnosti a právům člověka**
- **individualizace podpory**
- zaměření se na **kvalitu života**
- **zapojení člověka** a jeho přirozeného **prostředí** (rodina, škola, sociální služby)
- využití **dat** pro rozhodování a nastavování podpory

Základní východiska PBS:

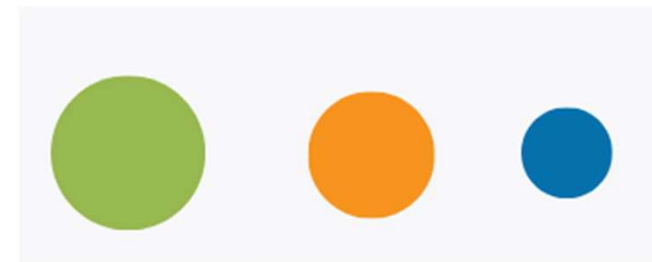
- chápe chování náročné na péči jako způsob **komunikace**.
- staví do popředí člověka, kterého podporuje a jeho příběh/znalost jeho života.
- pracuje s trauma respektujícím přístupem.
- zjišťuje funkci chování náročného na péči.
- podporuje změny v prostředí člověka, aby lépe vyhovovalo jeho potřebám.
- vychází z myšlenky, že chování náročné na péči je naučené. Díky tomu je možné ho změnit.
- věří, že není nic špatného na tom chtít něčí pozornost, chtít uniknout z náročných situací, chtít určitou věc/jídlo/pití, projevovat se chováním, které reaguje na smyslové potřeby.
- pomáhá lidem dosáhnout života, jaký chtějí, tím, že zvyšuje počet způsobů, jak těchto věcí dosáhnout.
- pomáhá lidem učit se novým dovednostem, jak sdělit své potřeby. PBS podporuje tyto dovednosti, aby se staly efektivnější než chování náročné na péči.

Základní východiska

Podpora pozitivního chování pro mladé lidi s chováním
náročným na péči CZ.03.02.02/00/24_066/0004787

Model podpory chování (MEAS)

Zdroj: Brian Mc Donald

Podpora pozitivního chování pro mladé lidi s chováním náročným na péči CZ.03.02.02/00/24_066/0004787

Prostředí

70 % chování náročného na péči (stres!) je **neúmyslně způsobeno** prostředím, ve kterém péče probíhá.

(Mc Donnell, 1997)

Podpora pozitivního chování pro mladé lidi s chováním náročným na péči CZ.03.02.02/00/24_066/0004787

Fyzické zdraví (fyziologie)

- Zácpa
- Zuby
- Medikace a vedlejší účinky léků
- Bolest
- Epilepsie.....
- Menstruační cyklus
- Akutní/chronická nemoc

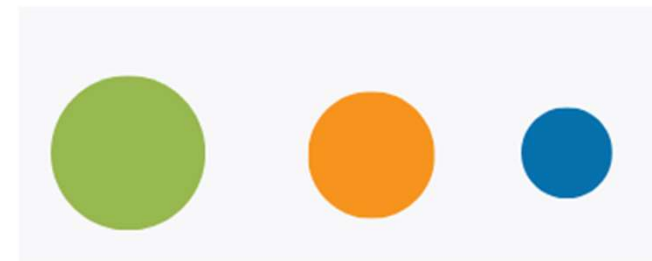
- Specifika **smyslového** vnímání a zpracování

- Analýza a plán podpory chování vychází i z diagnóz, lékařských zpráv a medikace

Podpora pozitivního chování pro mladé lidi s chováním náročným na péči CZ.03.02.02/00/24_066/0004787

Komunikace

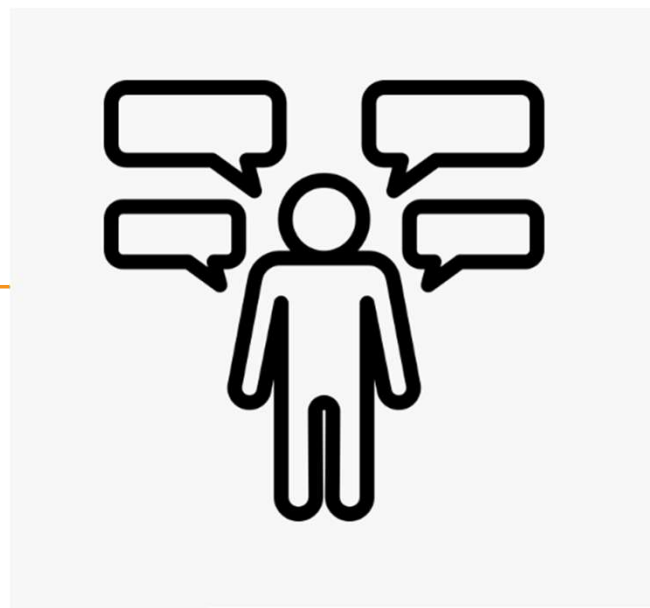
- Lidé, jejichž chování je náročné na podporu, jednoduše "volají o pozornost", aby byli vyslyšeni.
- Může to pro ně představovat neúčinnější způsob, jak mohou ovládat svůj život.

Podpora pozitivního chování pro mladé lidi s chováním náročným na péči CZ.03.02.02/00/24_066/0004787

Funkce komunikace

- Něco mě bolí
- Chci být sám/a
- Nudím se
- Nikdo se mnou není v kontaktu
- Nemám tě / jeho / ji rád(a)
- Něco jsi mi nedovolil/a!!
- Neposloucháš mě
- Nechci to dělat
- A tak dál...

Podpora pozitivního chování pro mladé lidi s chováním náročným na péči CZ.03.02.02/00/24_066/0004787

Kdo se stará o daného člověka?

- Pozván/a nebo dosazen/a do života dotyčné/ho
- Soulad v oblasti zájmů
- Role/Rozsah praxe
- Dotyčný/á ho zná/ on/a důvěrně zná dotyčného
- Četl/a veškerou dokumentaci/zprávy
- Dochází na schůzky týmu
- Má supervizora
- Stálý / Pomocný / Organizace
- Příliš mnoho/příliš málo
- PŘEPRACOVANÝ/Á
- MÁ OSOBNÍ PROBLÉMY
- STRESOVANÝ/Á
- HLADOVÝ/Á, ŽÍZNIVÝ/Á, UNAVENÝ/Á
- ABSOLVOVAL/A DEBRIEFING

Podpora pozitivního chování pro mladé lidi s chováním náročným na péči CZ.03.02.02/00/24_066/0004787

Životní příběh

- Kde žil, s kým, co rád dělal...
- Trauma, životní změny (o co / koho přišel)
- Chování náročné na péči v minulosti a co se osvědčilo

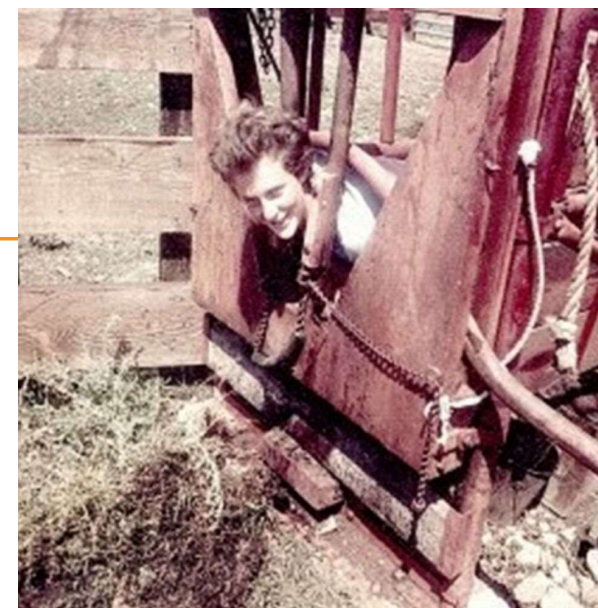
Proč?

- větší porozumění proč se člověk chová, tak, jak se chová
- zvyšuje empatii pracovníkům /pečujícím /učitelům
- snižuje očekávání a tlak na rychlé změny

Podpora pozitivního chování pro mladé lidi s chováním
náročným na péči CZ.03.02.02/00/24_066/0004787

Smyslové vnímání:

- Hypersenzitivita/hyposenzitivita (může se měnit)
 - Světlo-zářivky, ostré světlo
 - Hluk-zvonění, vysoké tóny, štěkot psa
 - Čich-parfémy, osvěžovače vzduchu
 - Chuť, textura, barva jídla
 - Hmat- doteky nebo oblečení „bolí“
 - Vestibulární-změna pohybu/točení, houpání, kolébání
 - Proprioreceptivní-pozice těla v prostoru
- Opožděné zpracování informací
- Tendence k smyslovému přetížení

Temple Grandin

Literatura:

Olga Bogdashina: Specifika smyslového vnímání u autismu a Aspergerovo syndromu, Pasparta, ISBN: 978-80-88163-06-0

Podpora pozitivního chování pro mladé lidi s chováním náročným na péči CZ.03.02.02/00/24_066/0004787

Management chování x změna chování

Management chování = řízení

- krátkodobý cíl / dopad
- především omezení chování osoby bezpečným a přijatelným způsobem

REAKTIVNÍ strategie

- Co děláme, když se chování objeví

Změna chování

- dlouhodobý cíl / efekt
- snížení četnosti nebo závažnosti chování nebo jeho odstranění

PROAKTIVNÍ strategie

- Co děláme, aby se chování neobjevilo

Podpora pozitivního chování pro mladé lidi s chováním
náročným na péči CZ.03.02.02/00/24_066/0004787

Další zdroje:

<https://www.spmPCR.cz/product/ramec-spell-porozumeni-autismu>

- Děti úplňku:
- <https://detiuplnku.cz/cs/pbs/>

Aktivní podpora zaměřená na člověka

Podpora pozitivního chování pro mladé lidi s chováním náročným na péči CZ.03.02.02/00/24_066/0004787

Všechny strany této dohody

- společně usilují o zvýšení kvality života mladých lidí s mentálním postižením a s chováním náročným na péči,
- chtějí nalézt jiné řešení než to, co bylo doposud nabídnuto systémem,
- sdílí myšlenku, že „chování náročné na péči je formou komunikace a tímto způsobem k němu přistupují“

“Věříme, že chování náročné na péči je formou komunikace. Naším úkolem je této komunikaci co nejlépe porozumět.”

Podpora pozitivního chování pro mladé lidi s chováním
náročným na péči CZ.03.02.02/00/24_066/0004787

Náklady na účast

- Účast v projektu Podpora pozitivního chování pro mladé lidi s chováním náročným na péči v tomto rozsahu **je zdarma**.
- Každá podpořená osoba a její škola/ sociální služba bude čerpat podporu v hodnotě cca **110 000,- Kč**.

Výsledky podpory chování

- **Dlouhodobé snížení závažnosti epizod**
- Změna chování, která je konzistentní a zobecněná v celé řadě životních situací
- Identifikace a udržení podpory nutné k zachování změn chování
- Absence negativních technik
- Vyčíslitelné zlepšení kvality života člověka

Realizace funkčního hodnocení

- Úvodní skupinové, event. individuální rozhovory s jednotlivými aktéry (člověk, rodina, zaměstnanci sociální služby, školského zařízení...)
- Studium dokumentace týkající se člověka:
 - individuální plány, studijní plány, zápisy o poskytované podpoře, zdravotní dokumentace...;
- Pozorování člověka v různých prostředích, kontextech, interakcích
 - v běžných („bezproblémových“) situacích a bude-li to možné, i v situacích, kdy dochází k náročnému chování;
 - pozorování bude probíhat např. při využívání sociální služby, ve škole
- Sběr dat s pomocí dotazníků (např. dotazník Hodnocení chování, Hodnocení prostředí, Smyslové zpracování a motorika, Stupnice hodnocení motivace apod.).

Podpora pozitivního chování pro mladé lidi s chováním
náročným na péči CZ.03.02.02/00/24_066/0004787

Realizace funkčního hodnocení

- Podpora pracovníků sociální služby, školy, rodičů či dalších pečujících osob ve vedení záznamů tak, aby popisovaly průběh náročného chování, jeho případné spouštěče, reakce personálu na náročné chování atp.
- Postupné vytváření a ověřování hypotéz o funkci chování ve spolupráci se zúčastněnými aktéry:
- další studium takto vedené dokumentace,
- zjišťování dalších informací: průběžná komunikace s rodinou a dalšími pečujícími nebo pedagogy (telefonáty, maily, schůzky).

Podpora pozitivního chování pro mladé lidi s chováním
náročným na péči CZ.03.02.02/00/24_066/0004787

Realizace funkčního hodnocení

- Na základě těchto aktivit odborný konzultant/specialista na PBS vytvoří dokument funkčního hodnocení v následující struktuře:
 - Příběh (sociální anamnéza)
 - Silné stránky
 - Vztahy
 - Zdraví
 - Komunikace
 - Posilující prvky (oblíbené činnosti, věci...)
 - Prostředí
 - Historie chování náročného na péči
 - Historie intervencí
 - Náročné chování v současnosti a jeho funkce

Plán podpory pozitivního chování

- Na společném setkání zúčastněných aktérů budou identifikovány oblasti, na které je potřeba se přednostně zaměřit. S využitím zjištění ve funkčním hodnocení navrhnou účastníci debaty možná opatření pro prevenci a řešení chování náročného na péči.
- Mezi navržená opatření může patřit i zapojení dalších odborníků (konzultace k alternativní komunikaci, aj., zdravotní vyšetření specialistou, konzultace s ergoterapeutem o úpravě prostředí, s farmakologem či lékařem o působení medikace apod.)
- Odborný konzultant/specialista na PBS vypracuje plán podpory pozitivního chování v následujícím členění:
 - Preventivní opatření
 - Opatření při výskytu chování náročného na péči
 - Potřebná podpora pro pracovníky/ lidi kolem člověka s ChNP
- S plánem se seznámí všichni relevantní aktéři a odborný konzultant/specialista na PBS ho odprezentuje na společném setkání. Plán může být na základě diskuse dále upraven.

Podpora pozitivního chování pro mladé lidi s chováním
náročným na péči CZ.03.02.02/00/24_066/0004787

Realizace doporučení a další podpora

- 3 schůzky odborného konzultanta/specialisty PBS se zúčastněnými aktéry, na nichž s nimi reflektuje realizaci plánovaných opatření. Mezi schůzkami je případně v telefonickém či mailovém kontaktu s pečujícími osobami.
- na třetí schůzce (po zhruba 3-5 měsících) proběhne společná revize plánu.
- odborný konzultant/specialista na PBS vypracuje revidovaný plán podpory pozitivního chování v následujícím a předá ho zúčastněným.

Důležité odkazy

<https://www.spmPCR.cz/podpora-pozitivniho-chovani>

Web SPMP CR

Základní informace o projektu

<https://tudytam-vzdelavani.cz/podpora-pozitivniho-chovani-pbs/>

Web TUDYTAM partnera projektu

Prezentace o nadužívání psychiatrické medikace

Záznam z on-line workshopu

<https://detiuplnku.cz/cs/pbs/>

Výcvik odborníků v PBS

Další vzdělávání

Podpora pozitivního chování pro mladé lidi s chováním
náročným na péči CZ.03.02.02/00/24_066/0004787

Spolufinancováno
Evropskou unií

SPOLEČNOST PRO PODPORU LIDÍ
S MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM
V ČESKÉ REPUBLICE, Z. S.

TUDYTAM

Děkujeme za pozornost

Podpora pozitivního chování pro mladé lidi s chováním
náročným na péči CZ.03.02.02/00/24_066/0004787

